СВОБОДА



SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК

UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXVII. Ч. 259. Джерзи Сіті, Н. Дж., второк, 5. листопада, 1929. VOL. XXXVII. No. 259. Jersey City, N. J., Tuesday, November 5, 1929. THREE CENTS.

БИНҐЕМ ДІСТАЄ НАГАНУ ВІД СЕНАТУ

ЗА ТЕ, ЩО ДЕРЖАВ ПРИ СОБІ ЛАБІЇСТА, КОТРОГО ОПЛАЧУВАВ З ДЕРЖАВНИХ ФОНДІВ.

ВАШИНҐТОН, 4. листопада. — Сенатор Норрис поставить сьогодні у сенаті резолюцію, якою сенат ухвалить нагану для сенатора Бинґема. У тій нагані буде сказано, що Бинґем поводився в спосіб, який не відповідає добрій моралі й етиці сенатора, а тимсамим підкопав престіж сенату.

Оту нагану дістане він за те, що держав при собі лабіїста Аенсона як тарифового дорадника й оплачував його з державної каси, коли Аенсон був висланцем Товариства Промисловців з Конетікот і побирав від промисловців платню за те, щоби впливати на сенаторів у напрямі ухвалення високого цла на імпортовані до Америки товари.

Консервативні републиканські сенатори намагаються ратувати Бинґема, але мимо того резолюція Норриса перейде.

ВОЛЛ СТРІТ ГОТОВИЙ.

НЮ ЙОРК, 4. листопада. — Мимо міліярдових втрат, які прийшлося понести міліонам нещасних жертв спекуляції, спекулятивна горячка знову підніметься. Треба надіятися згодом нового краху, про що повинні памятати ті, що кидаються у вир спекуляції. Біржа готовиться сьогодні до нового великанського обороту паперами.

СОБВЕЙОВА КОЛІЗІЯ.

НАСЛІДКОМ ТОГО, ЩО МОТОРОВИЙ ПОЖАЛУВАВ ПСА.

НЮ ЙОРК, 4. листопада. — Моторовий Джан Гюм здержав нагло поїзд, щоби ратувати пса, який на скруті попав під машину. Гюм витягнув пса живим, але за той час наїхав на його поїзд ззаду другий поїзд. Наслідком зударення богато людей були тяжко ранені.

БУДУЮТЬ НОВІ ВЯЗНИЦІ.

ПРИЗНАЧЕНО НА ЦЕ $6,500,000.

ВАШИНҐТОН, 4. листопада. — Вязничні бунти мали свою рацію. Це видно з заяви головного прокуратора Мичеля, котрий признає, що американські вязниці знаходяться в оплаканім стані. Уряд приступає тепер до будови двох нових федеральних вязниць, які міститимуть по 1,200 вязнів, а крім того хоче побудувати один великий дім поправи.

Уряд хоче дати вязням працю, але проти цього виступають як капіталісти так і робітничі орґанізації. Мичел твердить, що як одні так другі керуються тільки еґоїстичними мотивами, а це не може бути для уряду міродатним. Уряд хоче навчити вязнів якогось ремесла й зробити їх корисними горожанами.

Зі статистики виходить, що найбільший контингент вязнів становлять торговці наркотиками, а далі йдуть ті, що переступили прогибіційний закон.

КОМУНІСТИ НЕ ПОПУСКАЮТЬ.

НЮ ЙОРК, 4. листопада. — Річ ясна, що комуністи не мають ніяких можливих виглядів, щоби їх кандидати на міські уряди могли дістати яку-таку поважнішу скількість голосів. Мимо цього прибуло їх на масовий передвиборчий мітинґ около десять тисяч, щоби візвати своїх прихильників до голосовання на комуністичний тикет. За карти вступу заплатили вони $6,000, а з колекти прийшло $1,173,61.

Віче відбулося в Медисон Сквер Ґарден.

ВЕР НЕ ВВІЙДЕ ДО СЕНАТУ.

ВАШИНҐТОН, 4. листопада. — Вилієм Вер, відомий політичний републиканський бос з Пенсилвенії, таки не буде допущений до сенату. Вибір його уневажнено по причині виборчих надужить.

БІДА НАВЧИТЬ РОЗУМУ.

АРҐЕНТИНСЬКІ ФАРМЕРИ ПОЧИНАЮТЬ ОРҐАНІЗУВАТИСЯ.

БУЕНОС АЙРЕС, 4. листопада. — Сьогорічний неврожай доводить арґентинських фармерів до розпуки, бо не мають чим виживити своїх родин, ані не можуть оплатити податків та чиншу за винаймлені у панів землі.

Ота біда навчила їх тепер цінити те, чого вони досі не хотіли розуміти. Бо доперва тепер взялися вони до орґанізації своїх сил і почали обєднаними силами напирати на уряд у справі відписання податків та уділення допомог. Рівнож колективно змогли вони поставити опір панам, земельним власникам, відмовляючися від оплати чиншу.

РІВНІСТЬ НЕ РІШАЄ.

ТРЕБА ПЕРЕМІНИТИ СПОСІБ ДУМАННЯ Й ВИЕЛІМІНУВАТИ ВІЙНУ.

НЮ ЙОРК, 4. листопада. — Паркер Мун, професор Колюмбійського університету, говорив на тему корабельної рівности. Він твердив, що на найближчій морській конференції, яка відбудеться у січні в Лондоні, знову будуть сваритися над тим, скільки яка держава має мати кораблів. А це пусте, говорив Мун. Бо поза кораблями маємо ще до діла зі страшнішими воєнними знарядами, а це є літаки й хемічні прилади. Воздушна війна й боротьба при допомозі трійливих ґазів далеко небезпечніша ніж боротьба на морі. Тому нема потреби сушити собі голову тим, чи одна держава має трохи більше кораблів від другої. Бо це не важне. Властивий ратунок полягає у тім, щоби викликати серед усіх людей такого духа, що виключив би всяку війну в будучности.

ЛЕТУНИ ВІДПОЧИВАЮТЬ.

НЮ ЙОРК, 4. листопада. — Російські летуни, котрі прилетіли з Москви, перебули неділю в готелю Астор, а вечером пішли на виставу до „Винтер Гарден".

ТРОХИ НЕ ВБИЛИ БЕРЛІНСЬКОГО ПОСАДНИКА.

На залізничому двірці в Берліні двохтисячний натовп людей напав на берлінського посадника, що вернувся з Америки. Його обвинувачують у допущенню хабарництва в Берліні. Поліція ледве вратувала посадника з рук озлоблених людей, які грозили забити його й вже добре потовкли.

ПОПОВИЧ МУСИТЬ СИДІТИ ТРИ МІСЯЦІ.

Микола Попович, фармер з околиці Вустер, коло Вейборн, Саск., який недавно вславився тим, що вирвав язик свому норовистому коневи, дістав за се острішу кару, ніж та, на яку був первісно засуджений. Поліційний суддя був зразу засудив його на 50-долярову гривну, але проти сього засуду внесла корона відклик, як проти надто лагідного.

В пятницю, 18 жовтня, відбулася поновна розправа Поповича перед окружним суддею Фішом у Вейборн, а сей засудив його на три місяці тяжких робіт у тюрмі в Ріджайні і 50 долярів гривни з коштами, а колиб не заплатив, то має відсидіти ще один місяць.

ВЕСЕЛА ЗАБАВА.

В неділю, 15 вересня, парубки зі Святкової великої, пов. Ясло, урядили собі вечерниці з музикою і танцями. Серед горяної забави, коли вже алькоголь запоморочив їх уми, почалась бійка, яка скінчилася тим, що Андрій Лабик вийшов з розбитою каменем головою, а Степана Хомика винесли з розрізаним черевом. Ось до чого доводить алькоголь!

БАГНО ВАРШАВИ.

Минулого місяця перевела поліція безпечности й моралі ревізії в дванацятьох варшавських школах танців. Повід до цього дали слухи, що в цих школах відбуваються підозрілі сходини любовних пар. І дійсно ствerджено при ревізіях, що в богатьох школах відбувалися справжні оргії. В звязку з цим перевела поліція ряд арештувань.

КРАДЕЖІ НА ТОРГАХ.

Львівські Торги вже скінчилися й невідомі справники починають урядувати. На шкоду фірми Шенкер вкрадено 12 штук складових частин авт і 400 штук безпечників. З французького павільону фірми „Анкер" вкрадено 3 самоходові помпи.

СТРАШНИЙ ЗЛОЧИН ЖЕБРАКІВ.

Оноді розійшлася по Львові вістка про неймовірний просто злочин жебраків. Перед трома роками зникла з одного з міщанських домів пять-літня дівчина. Мати попала в страшну розпуку й шукаючи пропавшої дитини, зїздила майже всю Галичину. І ось недавно в Жовкві стрінула якусь сліпу дівчинку, котра жебрала біля костела. Даючи їй милостиню, почала випитувати і виявилося, що це її донечка, котру забрали жебраки, осліпили й висилали на жебри в цілях кращого заробітку. Справою занялася поліція й арештувала вже кілька гиен у людському тілі.

НОВЕ ФРАНЦУСЬКЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО.

Тардю зформував нове французьке правительство. Хоч на загал думають, що воно буде не так прихильне до Німеччини, як було правительство Бріяна, але всеж закордонна політика Франції не зміниться, бо Бріян знову лишився міністром справ загряничних.

ЗАСУД СМЕРТИ.

Дня 31. травня в Станкові біля Стрия найдено в ставі труп 60-літнього гаєвого Івана Тхора. Перед кількома днями відбулася в Стрию судова розправа проти двох обвинувачених, Ілька й Дмитра Булята. Ілька Булята засуджено на кару смерти, а Дмитра на 8 місяців тяжкої вязниці.

КОНТРАБАНДА ЗАБАВОК.

У Рибніку польська митна сторожа затримала великий віз, навантажений німецькими забавками, який їхав контрабандою з Німеччини. Як відомо, німецькі забавки є в порівнанні з польськими незвичайно дешеві. Велика гарна лялька, що в Берліні коштує 4—5 марок, у Польщі коштує кількадесять золотих.

БІЛОРУСИНИ ВЕРТАЮТЬ КИРИЛИЦІ.

У Вильні виходить білоруський часопис „Белоруская Криница", яка обслуговує католицьких білоруських читачів. Тому, що ці Білорусини стояли довгий час під впливом рим.-кат. церкви, необхідно було друкувати часописи для них латинкою. Тепер перейшов цей часопис разом з іншими виданнями на кирилицю, якою друкуються всі прочі видання у Виленщині та Рад. Білоруси.

З КРЕСОВОГО КВІТНИКА.

„Іл. Курієр Цодзенни" з дня 23. IX. пише так: „З жалем треба признати, що суспільне життя на кресах зміняється скоро на гірше. Зачинає там розпаношуватися лінивство, недбальство, брак почуття обовязку, ділетантизм і нелад в урядах, заникає здорова суспільна думка, а вслід за тим паде торговля, промисл та цілковита дезорганізація планової доцільної праці. ....в кресових воєвідствах буяє оргія бридких наклепів, процвітає розпуста, пянство і газардові гри.

„Відвічальність за такий страшний стан паде по части на центральну владу, **що уважає креси за Сибір або Камчатку** і висилає там **морально сплямлених урядовців,** проти котрих ведуться дисциплінарні доходження за ріжні провини, або взагалі висилається на креси урядовців, як на **покуту,** за поповнені провини".

На доказ вичислює „Курієр" кілька випадків: В Берестю назвав городський суддя С. інспектора праці шулером і обидва побилися в клюбі стільцями. Підполковник П. програв 50 тисяч державних грошей. Таких фактів — пише „Курієр" — „є довга і дуже довга літанія".

Мимоволі сказав „Курієр" трохи правди про відносини на „кресах". Але тільки трохи, бо дійсність ще страшніша, й особливо тоді, коли урядовці мають до діла з так званими національними меншостями.

РОЗРУХИ СЕЛЯН В СЕЛІ ПОЯНА.

60 селян села Пояна (Румунія) напали з сокирами й колами на громадський уряд, де забарикадувався був комендант жандармської станиці. Селяне виважили двері і збили страшенно жандарма, якого перевезли в безнадійнім стані до лічниці. На місце події прибув староста повіту Путна й окружний начальник жандармерії.

ТЯЖКА ХОРОБА К. ЩИТА.

Бувший член капелі О. Кошиця, старшина української армії й учасник визвольної боротьби, Константин Щит, лежить тяжко хворий на запалення легенів у шпиталі в Маркеті, стейту Мішиґен. Український лікар Скеґар повідомляє, що вже кріза минула й деякі надії на видужання Щита вже зявилися.

ПО ПРОТИЖИДІВСЬКИХ ВИСТУПАХ.

Слідство в справі послідних протижидівських виступів, які відбулися недавно по студентськім конґресі в Путні (Румунія), виказало, що вина спадає на черновецьку поліційну дирекцію, яка не приняла відповідних мір, щоби запобігти буйности румунських загорільців. Шкода, яку наробили студенти, виносить 15,000 левів.

НОВІ МІЛІОНОВІ КРАДІЖИ Й ЗЛОВЖИВАННЯ.

Букарештенський часопис „Адеверул" довідується з добре інформованих круґів, що в міністерстві домен викрито ріжні зловживання при переведенню вивласнень та перебиранні замовлень. Кажуть, що ці шахрайства йдуть на міліони. Покищо задержують власти тайну в цій справі.

У прімарії в Тульчі викрито великі крадіжи. Бракує богато міліонів. У звязку з цим арештовано одного архітекта й одного будівельного підприємця. Дальші сензаційні арештування слідують. Ведеться слідство.

ПРОТИ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ.

Навчання української мови в польських школах на Волині хвилює надзвичайно „Курєра Варшавського". Він не вгаває підюджувати тих кількох урядників та кольоністів, яких насадила нам Польща на наших землях, щоби вони виступили проти цього „барбаризмства". Ці нацьковування не осталися безвислідними. Комітети польських родичів, до котрих очевидно приєдналися також жиди й руські, протестували проти дальшого навчання української мови в польських школах на Волині, але безуспішно.

ВІТАЮТЬ МЕК ДОНЕЛДА.

Премієр Мек Донелд вернувся до Лондону зі своєї подорожі до Америки. В Англії всі політичні кола та населення стрінули його з великим ентузіязмом, як тріюмфатора. Він сам цілковито вдоволений з наслідків своєї поїздки до Вашинґтону та Канади.

ВОВКИ.

З Мінська доносять, що біля Кайданова стадо вовків (біля 100 штук) напало на вівці й богато з них розшарпало.

КОНФЛІКТ МІЖ ПІЛСУДСЬКИМ І ДАШИНСЬКИМ РОЗРОСТАЄТЬСЯ

ПІЛСУДСЬКИЙ НАЗВАВ ДАШИНСЬКОГО ДУРНЕМ. ДАШИНСЬКИЙ ОДЕРЖУЄ ПРИЗНАННЯ СПІВЧУТТЯ ЗІ ВСІХ СТОРІН ПОЛЬЩІ. ЗАСІДАННЯ СОЙМУ У ВІВТОРОК.

ВАРШАВА (Польща), 4. листопада. — Конфлікт між Пілсудським і маршалком сойму Дашинським не притихає, але все більше розростається. Вчора в польських ґазетах опубліковано повідомлення поплечників Пілсудського, ґенерала Складковського й полковника Бека, про коротку розмову в соймі, яка відбулася між Пілсудським та Дашинським. В тім повідомленню вони говорять, що Пілсудський, залишаючи сойм, у його галі голосно назвав Дашинського дурнем. Дашинський каже, що він не звик підслухувати, що ріжні люде говорять про нього поза його кабінетом.

В розмовах з Дашинським Пілсудський гримав кулаком по столі й кричав, щоби Дашинський замовчав і розпочинав працю сойму. Запрошений до президента републики, Мосціцького, на переговори, Дашинський заявив, що він прибуде до президента, коли там не буде Пілсудського, бо сам Дашинський застарий і має заповажний уряд у державі, щоби вступати в розмови з маршалком Пілсудським.

З ріжних сторін Польщі до Дашинського приходять телеґрами та листи з висловленням йому симпатій за те, що він боронить чести сойму перед нападами Пілсудського. Політичне життя в Польщі тепер знову дуже напружене й ніхто не знає, чим скінчиться цей новий випад Пілсудського.

БОЛЬШЕВИЦЬКІ ТОРТУРИ.

СТРАШНІ ТОРТУРИ В БОЛЬШЕВИЦЬКИХ ВЯЗНИЦЯХ. ЧЕТВЕРТУЮТЬ МАСОВО ЛЮДЕЙ.

ГЕЛЬСІНҐФОРС (Фінляндія), 4. листопада. — До Фінляндії втікло 12 мужчин й одна жінка з большевицького концентраційного табору. Зпочатку вони довгі часи були на засланню на Соловецьких островах. Тепер працювали на Мурмані при будові доріг. Вбивши свого сторожа, вони втікли й за кілька днів добралися до фінського кордону страшенно змученими й майже вмираючими з голоду.

Вони оповідають про страшне життя тисяч політичних вязнів, засланих на Соловецькі острови. Там люде вмирають що дня десятками й сотками від постійного недоїдання, хвороб, пошестей і катування. Особливо тяжко живеться жінкам, яких завжди ґвалтує охорона. Втікачі розповідають, як останньої зими большевики вимордували 100 людей, які належали до якоїсь релігійної секти. Вони наказали їм вирити для себе могили й потім пообтинали їм руки й ноги та кинули обрубані тіла в ті могили, де конали ті, хто ще не вмер підчас страшних тортур.

ХУНХУЗИ РІЖУТЬ НАСЕЛЕННЯ.

КИТАЙСЬКІ БАНДИТИ ВИМОРДУВАЛИ 20,000 ЦИВІЛЬНОГО НАСЕЛЕННЯ. 10,000 ВЗЯЛИ ВОНИ В ПОЛОН І ТЕПЕР ВИМАГАЮТЬ ВИКУПУ.

ШАНҐАЙ (Китай), 4. листопада. — У провінції Гоан називаючий себе ґенералом Ванг Тай зорганізував цілу армію бандитів у числі 10,000, у більшости кінних. Він зі своєю бандою за короткий час розграбував і знищив 1,600 китайських сіл, розбив кілька військових відділів реґулярної армії й 12 невеликих фортів. Забіраючи все майно населення й худобу, бандити різали людей, включаючи жінок і дітей. Китайський червоний хрест числить, що вони дотепер вирізали й замордували що найменше 20,000 цивільного населення. 10,000 багатших людей тримають у полоні, вимагаючи за них непомірно великих викупів. Заграбоване ними майно населення не можна почислити навіть приблизно.

ПРОТИФАШИСТІВСЬКА БОМБА.

БІЛЯ ІТАЛІЙСЬКОЇ ТОРГОВЕЛЬНОЇ ПАЛАТИ БУЛА ПІДЛОЖЕНА БОМБА.

БРЮСЕЛЬ (Бельґія), 4. листопада. — Бельґійський полісмен знайшов біля італійської торговельної палати в Брюселі бомбу, в якій уже був запалений ґніт. Він загасив ґніт, а бомбу обережно приніс до поліційної стації, де побачили, що вона начинена чорним порохом.

В цей самий день відбулася протисоціялістична демонстрація перед будинком робітничої партії в Брюселі. Більша скількість учасників демонстрації це були італійські робітники-фашисти.

ПОСОЛ ШПИГУНОМ.

РАДЯНСЬКИЙ ПОСОЛ В АТЕНАХ ПРОДАВАВ ВОЄННІ ГРЕЦЬКІ СЕКРЕТИ ТУРЕЧЧИНІ.

АТЕНИ (Греція), 4. листопада. — Грецькі ґазети, пояснюючи несподіване залишення російським радянським послом в Атенах, Устіновим, свого становища, говорять, що йому довелось уступити так скоро й несподівано, бо виявилося, що він був шпигуном. Устінов секретно збірав відомости про грецьку армію й фльоту та продавав їх турецькому правительству.

ЄДНІСТЬ АРАБІВ.

ВСІ АРАБИ ОБЄДНУЮТЬСЯ В БОРОТЬБІ ЗА СВОЇ НАЦІОНАЛЬНІ ПРАВА.

ЄРУСАЛИМ (Палестина), 4. листопада. — У жидівських та англійських урядових палестинських колах викликало велике занепокоєння те, що тепер серед Арабів національна свідомість та єдність значно зросли. Перший раз в історії Арабів вони всі зєдналися, як магомедане так і христіяне, в боротьбі за свої національні права. Всеарабський конґрес, в якому брали участь делеґати Арабів зі всіх земель, де вони мешкають, проголосив клич: „Хай живе національна єдність Арабів-христіян та Арабів-магомедан" і другий: „Хай живе магомеданcько-христіянська єдність".

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 6, 1911, under the Act of March 3, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сіти і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За оголошення редакція не відповідає.
З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.
Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ПАРЛЯМЕНТАРИЗМ ПО ПОЛЬСЬКИ

Польські приятелі, що люблять розхвалювати Польщу як західно-европейську републику, мали сими днями найкращу ілюстрацію для своїх восхвал.

Під парляментаризмом розуміють у західній Европі народне правління краєм. Чим краще парлямент відбиває своїм складом настрої й течії серед населення, тим більше народним уважають сей парлямент. Нічого подібного в Польщі нема; там посли в великій більшости вибрані виборчими шахрайствами, при помочи насильства і перекупств виборців урядниками, грішми, позиченими за границею буцімто на піднесення рільництва, промислу й торговлі.

Уряд у західно-европейській парляментарній країні відбиває склад парляменту. Уряд се представник партії більшости або коаліції партій, що згодилися становити потрібну урядові більшість. Уряд представляє й відповідає перед парляментом. Він уступає, коли парлямент заявиться проти якоїсь державної конечности, представленої урядом. У вихваленій польонофілами Польщі уряд представляє не так політичну партію, як військову кліку.

Збирається приміром сойм на наради, а на сі наради має зявитися верховод військової кліки, заслужений у відбудові Польщі, але нині умово схоронений маршалок Пілсудський. Нібито для охорони сього „дядзя" в сойм зявляється ведика гурма зоруженних офіцирів. Президент сойму, котрий мав деякий досвід з парляментаризмом у Австрії, заявляє, що супроти сеї появи військової сили він не думає отвирати сойму; себто, в соймі має радити представник народа, а не зоруженний жовнір, котрий має слухати уряду, що виходить з парляменту. Сей протест се перший поступок, що нагадує на західно-европейський парляментаризм.

Але се одинокий поступок. Те, що слідує опісля, тежпахне не західно-европейським парляментаризмом, але дичиною некультурних народів, не вихованих на парляментарних формах правління. Президент сойму йде на наради з герштом військової кліки, щоби хоч якою понижуючою згодою уможливити отворення сойму. Гершт військової кліки грубими словами лає представника парляменту і відходить, не розпрощавшися з представником парляменту. Мовляв, я тут пан, і ті, що за мною стоять зі шаблями при боці й револьверами в руці, а не ти, представник народа. Оружа більше варта як увесь мандат народа.

Нема що людям, котрі не вважають Польщі народоправною державою, жалувати варшавських подій. Такими подіями Польща найкраще розбиває фантазію про свій західно-европейський устрій, який вона пробує встановити поза границями при помочи хитрої пропаганди в непольській пресі.

З „ОРГАНІЧНОЇ ПРАЦІ" В РІДНІМ КРАЮ

(Оригінальний допис „Свободи").

II.
КООПЕРАТИВНА АНКЕТА В КОЛОМИЇ.

Наш кооперативний рух в краю мусить боротись не лиш з трудностями, які нам роблять чужі і то такі, що мають силу в руках, але і з трудностями, які повстають у його власнім осередку. Зважмо, що наші провідні кооператори мають до діла з народом мало або і цілком непросвіченим, з народом, в котрому ще так сильно вкорінена засада, що **„кожда рука — є собі крива"**. Наші люди — сильні індивідуалісти і дуже мало мають в собі елементів, що їх роблять спосібними до громадянської роботи.

Розходиться передовсім о кооперативи першого ступня, то є на селі, а на селі нашім мало є ще людей не лиш достаточно просвічених, але і громадянсько вихованих, а зосібна мало вивчених власне в кооперативному напрямі. Єще була замало кооперативних курсів для кооперативних діячів першого ступня і тому муситься користати з того людського матеріялу, який є даним випадку є.

І з того то матеріялу вибирається справників та контрольорів а передовсім крамаря, котрий властиво ціле підприємство веде та з громадянством сходиться.

Добре, коли це людина чесна і спосібна; така скоро навчиться практично найпотрібнішого, а ведучи діло чесно і держачися точно приказів і порад удїлюваних повітовим союзом — веде поволи а певно свою кооперативу до розвою та до гарних вислідів.

Коли ж у крамарі попаде чоловік замало спритний а передовсім коли і спритний то замало чесний, тоді нещастє готове: чи то з власної непорадности та шляпацтва чи то таки для власної користи починає він вести справи несолідно, нечесно і поволи нагуртується сам ріжних штучок, якби то підійти контролю і для себе самого придбати найбільше неправесних зисків, очевидно зі шкодою для інституції самої.

Річ очевидна, що коли навіть доведеться управі та надзірній раді якось наново позвязати кінці і кооперативу пустити в рух, то власне ті виновники будуть найзавзятішими, хочби і скритими противниками дальшої кооперативної роботи в селі. Вони кидають підозріння на других, юдять одних проти других, творять спеціяльні сільські кліки та партії і в цей спосіб **убивають взагалі цілу громадянську та патріотичну роботу в селі.**

І через це паде у ньому не лиш кооператива, але і читальня, а у раді громадській **бере верх хрунівство**. Це відбивається передовсім так при громадських як і при всяких інших виборах, бо дефравдант хоче мати закриті плечі і тому старається стояти на добрій стопі з „ржондем", то є найнизшими його представниками як члени поліції „паньствовей", агенти поліції і т. ин.

Та і поза промахами, що походять з особистої нечесности даних кооперативних робітників на самих долах — грозить кооперативам велика небезпека з промахів, що походять радше з недостаточної уваги та стислости по стороні крамаря.

А головним таким промахом, **головною хибою**, через котру наші сільські кооперативи найбільше терплять — **це борги!**

Ви там в Америці, далеко від Рідного Краю може і не в силі навіть достаточно поняти, яка це язва ті борги, яке то — майже елементарне нещастє — то давання товарів („марфи") на борг.

І вам може навіть видаватися дивним або навіть і смішним той великий крик, який підніс провідників з нашої централі кооперативного руху проти боргів! Таж тепер відбуваються в цілім краю безперестанно **анкети** з головною метою: **боротьби з боргами**; таж у нас тепер навіть величаві повітові **кооперативні свята**, як ось недавно в Коломиї, підносять генеральний клич: **геть з боргами!**

Та найлїпше таки для зрозуміння того пекучого питання буде, коли я бодай коротко представлю **дискусію** над справою боргів на **коломийській анкеті**, що відбулася ще перед кооперативним святом в тім місті.

Реферував на цій анкеті **про питанне боргів** один з директорів Окружного Коломийського Кооперативного Союзу, **п. Осип Бабюк**, що свої спеціяльні студії торговельні скінчив у торговельній академії в Празі*).

„Сім літ уже — казав він між иншим — будуємо тут нашу кооперативну організацію, отже і досвід маємо вже відповідний. Однакож колиби ми і на далі ішли тою дорогою боргування, що досі, то певна річ, що до дальших сімох літ не дотягнемо.

„І тому тепер, з осінною порою мусимо зачинати рішучу боротьбу з цею язвою.

„Гляньмо лиш, яку статистику подає нам наш Краєвий Ревізійний Союз у справі боргів:

„У всіх кооперативах, що належать до цього Ревізійного Союза, було в році 1925 боргів на 357,000 золотих, то є 35¼% відносно до власного майна цих кооператив. В році 1926 було вже боргів на 1,236,000 золотих, то є 67% відносно до власного майна. В році 1927 було боргів на 2,182,000 зол., а відносно до властивого майна 69%.

„Колиж возьмемо на увагу наш коломийський округ, то в році 1926 було на 25,800 зол. боргів, а відносно до власного маєтку 53%. В 1927 р. було боргів на 59,000 зол., а відносно до власного маєтку 65%. В р. 1928 було 70,000 зол. боргів, то є відносно до власного маєтку 59%.

„З тих чисел найлїпше отже можна собі представити ситуацію матеріяльну наших кооператив, бо це є звісною річю, що дуже значна частина наших боргів ніколи вже не буде стягнена до кас тих кооперативних товариств.

„Уже є однак у нас такі новозаложені кооперативи, що взагалі боргів не дають. Вони стоять знаменито тай і самі кредиту не домагаються.

„Борги грозять розвалом цілій нашій кооперативній організації, а щоби тій язві вирвати конець, видав Краєвий Ревізійний Союз обіжник, в котрім дає вказівки так кооперативам 1-го степеня як і союзам повітовим, як мають з боргами боротись, а дотеперішні борги ліквідувати.

„Отже треба негайно скликати по кооперативах спільне засідання так Дирекції (управи) як і Надзірної Ради і на тій нараді треба ухвалити: 1) стягненне старих боргів, 2) здержанне дальшого боргування. Крамареви треба отже заказати дальшого боргування, а книжку боргову відобрати від нього, лишаючи лише йому копію спису довжників.

„Крім того треба скликати всіх членів кооперативи на нараду, оповістити їм, що борги здержуються, та з них самих вибрати осібний **комітет для стягання боргів**. До нього треба вибрати **людей** з ріжних кутів села, котрі добре відносини своїх сусідів знають.

„Дирекція Окружного Союза ухвалила устроювати спеціяльні відчити для крамарів, щоби з них виробити не лиш кооператорів, але і правдивих крамарів.

„Щоби скріпити кооперативний рух устроємо незадовго в Коломиї Окружне Кооперативне Свято. Є в нашім пов. Союзі **66** кооператив крамарських, а возьмуть у святі участь ще і другі кооперативи з иншим характером. В нашім Окружнім Союзі є зорганізованих понад **десять тисяч людей**, то і свято повинно випасти гарно.

„Звертаю ще увагу на це, що кожда кооператива повинна асекуруватися в „Дністрі" від огню і від влому."

Цей реферат директора Бабюка приняли зібрані горячими оплесками, почім розпочалася дуже поважна і річева дискусія.

Розпочав її я (д-р К. Тр.) виказуючи на прикладах, як страшно деморалізуючо вливає на ціле село і на цілу громадянську роботу упадок кооперативи. Упадок такий є звичайно наслідком боргів та несумлінности крамаря. В кооперативній роботі мусять іти поруч себе: знание діла, запал до нього та сумлінність.

Дуже важне слово сказав директор **М. Обрізків** (студіював у віденській академії для світової торговлі). Обрізків — це знаменитий організатор і разом з дир. Бабюком — головні стовпи, на котрих спирається покутська кооперативна організація. Його заслугою є головно будованне великого кооперативного дому в Коломиї.

П. Обрізків підносить, що в Коломиї уже **чотирох Жидів-гуртівників** упало, так, що тепер другі ідуть до рабіна і складають торжественне приречення, що вже нікому кредитувати не будуть. Мусимо отже безумовно і ми ступити на ту саму дорогу та кредитам зробити кінець.

Щодо нашого **кооперативного дому в Коломиї**, то ми вже видали на нього досі **74 тисяч золотих**, з того наших власних **56 тисяч**. Щоби докінчити ту будівлю, треба щоби кожде село наше дало ще по 10 долярів. Бесідник висказав надію, що і наші **браття в Америці**, що походять з **коломийського повіту**, пришлють чимскорше добровільні датки на докінчення цеї величавої кооперативної палати. (Адреса: Окружний Союз Кооператив коломийського повіту, Коломия, Ринок).

І промову директора Обрізка приняли учасники анкети дуже горячо, почім прийшло до голосування над тим, чи мається негайно здержати дальше боргування чи ні.

Отже **23** делегатів заявилося за **негайним здержанием боргів**, а 11 делегатів було противних.

Однакож і вони піддалися ухвалі більшости, так, що по всіх наших кооперативах боргів застановлено а приступлено до енергійного стягання давних.

Д-р К. Трильовський.

*) І жінку собі відти привіз. Уже зукраїнізована!

Іван Вазов.

СВЯТОСЛАВ ТЕРТЕР

(Історична повість із часів боротьби за волю Болгарії).
(З болгарської мови переклав Михайло Процик).

(26)

Смілець покірливо, наче машина, сповнив приказ.

— Схили голову!

Голова схилилася. Дружина, що стояла довкола, глядїла із запертим віддихом.

Богор із усеї сили блиснув ятаганом у повітрі, а римська Смілецева голова покотилася на землю. Мертве тіло впало.

— Треба було йому дати час помолитися за свою душу — відізвався Радоіл.

Богор обтер кров із страшної зброї.

Присуд на Теміра.

Двох людей перевязало товариша, раненого Теміром.

— Вибери собі сам смерть! — сказав Радоіл до Теміра.

Він не радився товаришів, бо Темір, як Татарин, належав до нього.

Татарин нічого не відповідав. Навіть не підвів очей на Радоіла. Права його рука отікала власною кровю. Смагляве лице дріжало нервово.

Радоіл відізвався:

— Приготовити паль!

Скочили, вирубали березу, скоро обтесали її, приготовили страшний привід пекельних мук і жахливої смерти.

Темір стояв закаменілий, мовчки похилив голову до землі.

— Хлопці, розвязати клунок і поглянути, що в ньому! Як розвязали клунок, заяснїли шовкові одяги, атласова жіноча обува, шита золотом. Дорогоцінні сережки, нараменники, жемчуги, діяманти і мішечок повен золота.

— Добре. Запакуйте знову, на инншім місці розділю між вас ці багатства. А тепер спішимося.

Зробили, як їм приказав. Тимчасом затесали паль і вбили в землю.

— Беріть його! — приказав Радоіл, вказуючи на Теміра.

І повели Теміра, що покірно йшов на муки. Не просив ні словечком, бо знав, що все було би даремно. Здрігнулися опришки, затверділі в убивствах.

Радоіл підійшов до Теміра, поклав йому руку на плече та сказав:

— Ти відважний. Я люблю відважних. Іди собі з Богом!

Щойно тепер Темір підвів очи і вдивився в нього. Стояв наче задуманений, не вірив власним ухам.

— Іди, ти вільний! — повторив йому Радоіл.

Темір кинувся йому до ніг, цілував його обуву.

— Встань!

Темір підвівся.

— Куди тепер підеш?

— Позволь мені остати з тобою славний воєводо!

З очей його поплили сльози вдячности.

— Ти сміливий хлопець, останься з нами.

— Я твій до смерти!

Радоіл звернувся до здивованих товаришів:

— Наше товариство побільшилося одним юнаком. Перевяжіть йому рани й ідемо далі.

— — — — — — — — — — —

Небаром товариство пропало в лісах.

Смілецеву голову забрав Богор у мішку, щоби її кинути як трофей Святославові під ноги.

На місці остав Смілеців кадовб у калюжі теплої крови.

Вірли занюхали жир і піднялися високо над марними останками того болгарського царя.

Після бурі.

Після першого одушевлення, що повстало завдяки втечі Смілеця, Тирнова вспокоїлася.

Зненавиджений татарський ленник пропав, але нещастя все ще не минуло.

Всі війська у місті разом із загальним ополченням Балдю не доходили двох тисяч і то без довіря у власні сили. Нові добровольці не приходили. З провінції зїдилося богато людей, але лише тому, щоби скритися в міських мурах.

Пять днів після втечі Смілеця надійшли дуже тривожні вісти. Татари посували скоро, наче хмара сарани, а по дорозі грабили і нищили все. Молодих жінок і дівчат, що ти, попалися в руки, насилували і брали в ясир. Худобу й вівці брали на прохарчування війська, будинки рівняли із землею, села і хутори пускали з димом. Чокі був усього один день дороги від столиці. Катастрофа була невминуча. Настав загальний переполох.

Боярі, прихильники хана та Святослава, виступили тепер на сцену.

Годислав, протосеваст Іван, протовестіярій Грозд, великий логотет Рушимир і їх прихильники радили піддатися Чокієві; ці, що не належали до їх партії, гнівно закидали їм зраду, але не подавали иншої ради. Престіл не міг остатися без царя навіть одного дня. Але кого вибрати?

Хто поведе нарід? Думали про Смілецевого брата, Радослава, що тепер утік до Візантії. Одначе його ненавиділи та недовіряли йому.

Думку прикликати Греків на поміч піддержувало дуже небогато боярів.

Балдю, що досі мовчав, озвався:

— Вельми славні бояри, колиб Святослав не був тепер у ворогів, ніхто не смів би заперечити йому права до того. Одначе Святослав умер для нас. Але не вмер цей, що має найбільше і незаперечне прав до престолу.

— Хтож це такий? — питали його здивовано.

— Юрій Тертер!

— Юрій Тертер є в грецькій неволі! Юрій Тертер утік!

— І я не прощаю йому, бо він того злочину. Але тепер треба думати про Болгарію. Проголосім нашим вождом бувшого царя, зберемо його імени, доки не вирвемо його з рук Андроникові і борімося проти Татар.

Ця рада не стрінулася з одобренням. Банові та Святославові прихильники назвали Балдю здитинілим старцем. Инші погрожували йому пястуками.

— Предложи радше себе, Балдю — насміхався Желез.

— Мовчи, Железе! Ти предложив іще гірше ніж я: Радослава!

— Радослав Смілецїв брат.

— Радослав грецький наемник!

Нарада протяглася аж до вечора. Поставили кандидатуру Елтимира, Тертерового свояка, але вона впала. Ішли бурливі наради. Всетаки думка: піддатися Чокієму мала найбільше прихильників. І цього дня не постановили нічого. Визначили нові збори на другий день і престольна саля опустіла знову.

На переломі.

Пізно ввечір застукав хтось до воріт Балдю.

Служба відчинила і на порозі станув високий мужчина, загорнений у широкий плащ, на очі затягнений каптур. За ним стояв великан, добре узброєний. Служба пізнала в ньому Богора.

— Чого хочете?

— Хочу бачити зараз бана — відізвався гордо той загорнений у плащі.

За хвилю служба повела його у горішню світлицю. Там ждав на нього Балдю.

Незнакомий скинув плащ, зняв каптур, а судований Балдю скрикнув:

— Святослав!

Бо то був князь, що потайки прийшов до міста.

— Тертерів сину! — сказав дріжучим голосом Балдю — за чим приходиш до мене? Хочеш мене купити для Чокія, як це стался із стількa боярами? Чи може Бог присилає тебе з радісною вісткою?

— Батьку Балдю, позволь насамперед замкнути двері.

Сказав це і обернув ключ у дверях.

І ці два могутні остали самі.

— — — — — — — — — — —

На ранішньому засіданні у престольній салі брав участь також патріярх Иоаким.

Він перший промовив.

— Найгрізніший у своїм гніві велів мені дожити тої хвилі, що знову бачу поганців під ворітьми Тирнови. Одначе тепер не пора ремствувати проти Провидіння, а треба призадуматися над цим, що нам діяти.

— Чого ми зібралися? — бурмотів нахмарений Желез.

Задуманий Иоаким погладив костистою рукою рідку бороду та говорив далі:

— Як охоронимо Тирнову від татарської ганьби? Скажу вам, що лише так, коли не згустимо Татарів!... Хай войовники, яких маємо, здержать їх у плаю, поки...

— І цей знову розуму так як Балдю! — вицідив крізь зуби Рушимир.

Иоаким говорив далі:

— Як прийде грецька помога, Чокі, взятий в два огні, мусітиме відступити. Цей перший успіх піднесе повагу народу. Нарід піде разом із одновірними військами, щоби при божій помочі прогнати невірного ворога туди, відкіля прийшов.

— Але ми не прикликали грецьких військ на поміч! — заприміттив счудований Годислав.

— Я вже писав про це до цісаря.

Балдю скочив, начеб його гадюка вкусила.

— Якто, ти писав?...

— Так.

— Яким правом? — кричав сердитий бан.

— Правом духовної голови Болгарії, коли нема світської голови.

— Як ти смів, владико, прикликати Греків?

— Краще коли християни будуть нашими гістьми, а не ці проклятії поганці.

Счинився великий галас. Балдю скажений. Він знав, що хитрий старець хоче так осягнути подвійну користь: ратувати Тирнову хоче посадити Смілеця знову на престолі при помочі Греків. (У Тирнові не знали ще тоді про смерть Смілеця, думали, що йому вдалося дістатись безпечно на грецьку землю). — Иоакиме, за це відповіш головою! Це зрада!

— Може це зрада чужих намірів, але не зрада батьківщини. Я думав, що так добре, а тепер я переконаний, що так добре.

— Ти хочеш, щоби нам знову накинули негідного й трусливого Смілеця? — кричав Балдю.

(Дальше буде).

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

ВИЛКС БЕРІ, ПА.

Час опамятатися.

Читаючи „Свободу", найбільше звертаю уваги на статті дописувателів з ріжних сторін Америки. В цих статтях находжу цікаві відомости про життя й діяльність наших імігрантів. Думаю, що є це найважнійша задача часопису подавати вісти про життя в наших громадах в Америці. Бо такі вісти впливають здорово на громади менш активні й додають духа й амбіції до суспільної праці.

На жаль, є громади, котрі сидять з заложеними руками, а всякий поступ залишає їх байдужними. До таких громад прилучилось і наше місто Вилкс Бері. Невідрадні обставини, які маються в нас огірчують кождого свідомого Українця. А тут нема способу як зарадити лихови, ні нема людий з довірєм, котрі могли б лихо направити.

Полишаючи запомогові організації, яким число тут є легіон, а їх вираз життя полягає на плаченню вкладок, маємо тут церкву, читальню, горожанські клюби, кооперативний склеп і кілька сальонів. На вигляд є чим похвалитися, але на ділі воно мабуть погано. Кожда висше згадана інституція знаходиться в руках кількох одиниць. Кожда з них має свою кліку, а кожда кліка звязана з одним або другим сальоністом. Кожда кліка працює лиш для своїх приватних інтересів, а загальне добро цілої громади їм байдуже. А коли вирине яка справа, що обходить цілу громаду, то кліка, що візьме провід у справі не має довіря других груп до себе. Чому нема довіря? Тому, що одиниці в кождій групі мають свою історію.

Найлучший приклад недовіря до провідників виринув у недавній боротьбі громади в обороні церковного майна. Справа була ясна, кождий бачив, що по стороні громади правда, і майже ціла громада виступила з початку разом. Але по часі, коли люди оглянулись, хто їх провадить, справа провалилася. Не помогло, це, що провідники боротьби крилися поза особи п. В. Крайківського і професора Германа. Люди запамятали, що провідники боротьби ще недавно були великими приятелями попа, та що вони найбільше прислужилися епископови Богачевському, коли були урядниками парохії й знехтували ухвалу відібрати церкву з рук епископа. Фактом є, що вони не посували справи вперед, як належалося. Скінчилося на тім, що церква остає римо-католицькою, власністю попа і епископа, а лідери боротьби відцуралися від людий за котрими ховалися.

Стан деморалізації, який панує в нашій громаді не дає спромоги на ніяку активну участь в культурній роботі, як буває в других громадах. Не можливо нам устроювати театральні штуки, концерти, віча, школу танців, ані якунебудь допомогову акцію для Рідного Краю. Навіть школи для дітий ми не всилі зорганізувати; хоч читальня має якусь школу то вона служить лише кільком одиницям, а решта дітий без школи.

Приходить питаннє: на чиє добро треває деморалізація? Де є совість цих людий, що не позволяють громаді спільно працювати? Чи не час одиницям, котрі втратили довіря загалу вступитися з місця й дати нагоду до праці свіжим людям? Опамятайтеся, бо лихо яке коїться тепер відібється болючо на Вас самих дорогою Ваших дітий.

Вілзберський.

АРНОЛД, ПА.

Українець кандидатом на міський уряд.

У листопаді в нас відбудуться міські вибори. Наш свідомий Українець, інжинір П. Малик, народжений в Америці, кандидатує на кавнселмана. Він, хоч є родовитим Американцем, всеж залишається свідомим українським патріотом, що словом і ділом завжди старається прислужитися рідній справі.

Наприклад, коли у нас відбувалося віче, на якому виступав делеґат Рідної Школи, Лев Ясінчук, П. Малик заявив, що він зложить сам на Рідну Школу стільки, скільки зберуть на вічу, й слово своє додержав. Отож наші Українці памятають добре, що їх обовязком є підперти на виборах до міського уряду свого патріота, щоби в уряді нашого міста ми мали свого представника, що буде корисним не лише для місцевих Українців, а взагалі для українського імени.

Г. Волошинович.

ФИЛАДЕЛФІЯ, ПА.

Гостина пані сенаторки Кисілевської.

Шановна гостя приїхала в 9-ій годині вечером, у пятницю, 25-го жовтня до українськоі галі на Бравн вулиці.

При дверях галі привитала гостю шкільна дітвора зі школи ім. Маркіяна Шашкевича, котра міститься в цій галі. Наш учитель, п. Чернецький відспівав зі своїми малими учениками „О Україно, а любаненько".

Предсідателька жіночого товариства імени Ольги Бесарабової, пані Буряк, представила паню сенаторку публиці. Вона сказала, що ми повинні бути гордими перед американським народом, що маємо жінку сенаторку, як і инші народи.

Потім забрала голос п. сенаторка Кисілевська й своєю бесідою змалювала нам положеннє наших жінок у краю.

Далі говорив предсідатель Української Громади, п. Михайло Коцюк. У своїй короткій бесіді він привитав гостю від Української Громади й представив присутним вагу жінки в роботі на народнім полі. По промові він закликав присутніх гостей, щоби вони своєю лептою підтримали одинокую жіночу часопись в Галичині, „Жіночу Долю". На це члени громади зложили 34 доляри й 45 центів.

Таксамо наші малі школярі зложили між собою маленьку жертву на Рідну Школу. Гроші вручила п. сенаторці мала школярка, Евгенія Ванчура, за що дістала материнський поцілунок.

Потім забрала голос пані Граб, котра закликала жіноцтво ставати передплатницями „Жіночої Долі", бо тільки через читання виробляється свій розум. Жіноче товариство від себе зложило на пресовий фонд „Жіночої Долі" 10 долярів, а на фонд Ольги Бесарабової 5 долярів.

На закінчення шановна гостя подякувала присутним за жертви, а діти відспівали „Ще не вмерла Україна" і вдоволені розійшлися. Члениці запросили паню Кисілевську на скромну перекуску при столі. Тут також говорили в справі шкільній та співали нашій дорогій гості „многая літа". На прощання члениці й гості обіцяли далі працювати для добра й піднесення жінки в Америці до рівня з жінками инших народів.

Учасниця.

З ЖИТТЯ НА РАДЯНСЬКІЙ УКРАЇНІ.

З ЖИТТЯ КУХАРСЬКОЇ СЛОБІДКИ.

Як і в кожному селі УСРР, так і в селі Кухарській Слободі, Розважівського району, є сільрада, та є голова Онищенко Тиміш. У всіх кампаніях, що тепер відбуваються в нашому селі, він бере участь. Основніж кампанії, що він їх провадить, такі: боротьба з пияцтвом, розподіл краму в кооперативі та хрещення дітей; в цих кампаніях він безумовно веде перед і може бути за приклад іншим головам.

Боротьба з пияцтвом його полягає в тому, що він із завзятістю знищує „сорокаградусну" і в цій справі багато допомагає споживчому т-ву, яке цю „сорокаградусну" продає. Він справжній „споживач". Ви мабуть подумаєте, що він сам веде таку боротьбу. О, ні, в цьому йому помагають й активісти. І найзавзятіший активіст є місцевий піп Костюченко; отже голові сільради велика „подяка", що й попів він утягує в кампанію. Як справжні „радянські" робітники, вони допомагають один другому. Коли, значить, піп допомагає голові сільради, то й цей не залишається в боргу: чи то дитину охрестити, чи попові краму дати, голова сільради готовий завжди. Те, що краму тепер на селі мало, та що його відпускають лише бідноті, або на хлібозаготівлю, для нашого голови сільради немає ніякого значіння. От через що 23. червня б. р., у пятницю, сам голова сільради, ставши за продавця в кооперативі, відміряв попові червоного краму на „прапор" та білого на сорочку.

Ці важливі кампанії, звісно, забирають у голови багато часу, а тому, як провадиться робота в сільраді, ви вже можете знати й самі. Ясна річ — голава „перевантажений". Ми сподіваємось, що відповідні органи „розвантажать" його від справ у сільраді.

А от іще трошки, ще кілька рисок з нашого сільського життя.

СТРІЛЕЦЬКИЙ ГУРТОК, ГОФМАНСЬКІ КРАПЛІ ТА САВКОВА КОРОВА.

Обороноспроможність нашої країни великою мірою залежить від військовізації нашого громадянства. Отже, розуміючи це дуже добре, наші активісти села Кухарської Слободи, Розважівського району зорганізували „стрілецький гурток", і, як водиться, купили за кооперативні гроші рушницю. Стріляти є чим, отже й стріляють, але стрілянина нашого гуртка буває завжди звязана з якимись важливими подіями.

Про одну таку стрілянину скажемо кілька слів. Щоб розподілити крам, що його привезли з кооператив у пятницю, 30 серпня, зібрався ввесь актив: голова сільради, голова КНС, голова споживчого т-ва, та ще богато голів. Як розподіляли цей крам, нам невідомо, але знаємо, що коли в кооперативі не вистарчало горілки, то почали пити гофманські краплі (цим наш кооператив теж торгує). Ясна річ, що після „гофманських" всі активісти почували себе „віданими" соціялістичному будівництву, вважали за потрібне знищити всіх ворогів радянської влади. За таких ворогів вони обрали пусті пляшечки від „гофманських". Що це є дійсно люті вороги наших активістів, ми не заперечуємо, бо приятелями їх вони є лише тоді, коли повненькі, отже знищити їх треба.

Всіх „ворогів" поставили в рядок на Савкових воротях і з рушниці їх розстріляли. Найголовніше, — голова комнезаму Дудар Павло, вважаючи, що „вороги є не лише пляшечки від „гофманських", а й Савкова корова, вцілив їй прямісінько в передню лопатку. Стрілець гарний, що й казати. Корова реве, Савка лається, Савчиха плаче, сусіди дивуються з гарного стрільця, а наші „голови", впевнені в своїй перемозі над ворогом, знищивши його, як лицарі, повертаються додому. Тепер Савка хоче скаржитись, але нема кому — всі „голови переможці" — начальство.

Хто допоможе Савці?

Незаможник.
(„Пролетарська Правда", Київ).

— Вейтер, тамтого тижня риба була богато смачнійша!
— То дивне, бо прецінь це тасама риба.

—o—

— Що там у вас чувати?
— Біда! Я мусів продати мої штучні зуби, щоби заплатити за обід.

ПАМЯТИ ТОВАРИША.

(На заході околиць Львова, 6-го листопада 1918. р.).

Було це на Західній Україні, у ніч під шестого листопада. Чета стрільців тримала свій фронт на залізничому шляху Львів—Зимна Вода. Головний двірець був уже у ворожих руках, а тому потяги з Перемишля доходили лише до Зимної Води. Ними приїздило богато жовнірів з бувшої австрійської армії, як також і російські полонені верталися з австрійського полону до своєї рідної батьківщини.

У ночи під 6-го листопада становище нашої чети було досить грізне. Ніч була мрачна, почав накрапати дощ. Стрільці, котрі були на стежах, сподівалися польських леґіонів, котрі в кождій хвилі могли наступити на нас. Опівночи прийшов потяг з Перемишля. Він привіз богато людий до стації Зимна Вода. Тут усі повиходили з потягу, й може звиш 300 людий пустилися пішки до Львова на головний двірець. Тому, що не можна нам було нікого пустити до Львова на ту частину, котру вже тримали Поляки у своїх руках, ми дали розказ їм, щоби вернулися, і щоби йшли на Підзамче у Львові, де дістануть потяг і зможуть їхати на Золочів—Тернопіль. Коли будуть іде, то кождий з них, без ріжниці чи то російський, чи австрійський жовнір, мусить заложити собі за шапку білий папір, щоби можна було пізнати, що ці люди не беруть жадної участи у боях за Львів.

Ми більше радили їм іти на стацію Підзамче-Львів тому, що біля половини з них були галицькі Українці, котрі верталися з австрійської армії додому. Нас дивувало, що їх по дорозі не стримали й не уброїли та не поставили до бою проти Поляків. Правда, що кождому вже надоїла війна й кожен поспішав до дому. Але дуже зле робили ті, що їм було байдуже до нашої боротьби за Львів та верталися додому.

Командант чети дав їм одного стрільця з крісом, що має завести їх на Підзамче у Львові. Робив це він ніби тому, щоби охоронити їх від нападу польських бандитів, а на ділі наш четар думав, що цим способом запровадить їх на Підзамче, де наші їх узброять і поставлять до бою проти Поляків на вулицях Львова.

Я до нині не знаю, чи з тих людий була яка поміч, бо не здибував більше до нині нікого з них.

Над раном 6-го листопада була чутка, що Поляки є на стації у Зимній Воді, але скільки в тім правди було, невідомо. Тому 4 стрільці мали піти на стацію й довідатися, чи справді Поляки заняли Зимну Воду.

Я та ще один стрілець мали підійти під одно з польських сіл, котре лежить під Львовом, Ржезьня Польська, яке було в польських руках.

Рано 6-го листопада ми зблизилися під село Ржезьня Польська. Тут чути було стріл, з того села й ми почали підходити ближче до гостинця, котрий іде до Зимної Води.

Коли ми зблизилися до нього, то побачили одну женщину, котра мала малу дитину на руках. Волосся на її голові було покручене, а вітер перекидав його з одного боку на другий. Коли ми прийшли до неї, то перед нами повстав образ замученої страшним життям жінки з малою дитиною на руках, що все тулилося до її грудий.

Я спитав „Куди йдете?" — Вона відповіла, що йде до Львова.

— Верніться. Вас не пустять. Хібаж не чуєте стрілів з машинових крісів та гуркіт з ручних гранат?

— Піду до Львова, най побачу свого брата.

— Де ваш брат?

— Забитий.

— Коли, як?

— От, знаєте, в ночи під першого листопада пішов мій брат з иншими до Львова, де мали обеззброїти мадярські штурмбаталіони. Він лишився там при Січових Стрільцях, а другий, молодший, 4 листопада поніс йому дещо зїсти. Та по дорозі на Городецькій спинили його польські жовніри. Він мав лише шість куль до револьвера. Вистрілив і зранив одного Поляка. Тоді на нього кинулися Поляки й він, вистрілявши всі кулі, не мав чим вже стріляти. На нього кидали польські баби горшками з другого поверху. А коли зблизився він під стіну дому, то в нього кинули Поляки ручну ґранату, що забила його. Так мені говорили хлопці, котрі вернулися зі Львова до дому.

Ми не могли з нею довше говорити, бо час був для нас малий і вона пішла в сторону Львова.

Скоро ми стрінули жовнірів австрійської армії. Кождий з них мав білий папірець на шапці. Одного я спитав, чому там на горі чути стріли; хто там є: чи Українці чи Поляки? Він відповів російською мовою, що Поляки. Я запитав їх, хто вони такі, чи не Українці? Один відповів:

— То, знаєте, воно так: я є Українець. Моє імя Ілія Скиба. Я зі Зборова. Служив при 35. австрійськім полку. Я вже старий. Мене Поляки обрабували, взяли у мене „мантлю", останню сорочку, що мав на запас, витягли у мене сто корон, а один ще дав мені два рази в лице за те, що говорив до них по українськи. З російських полонених також стягають „мантлі", перстені й забирають останні ґрейцари.

— Скільки там їх є? Не бійтеся, скажіть нам.

— Там є їх 8 хлопців у студентських мундурах та червоних шапках, а на шапках білі орли.

Ми почали підлазити ровами до польських грабіжників. Мали ми по 40 набоїв кождий і по чотири ручні ґранати. Думали, що розженемо їх, або у полон заберемо. Стріляти до них було неможливо, бо богато людий переходило, а вони всіх стримували й ревідували.

Мій товариш Левінець сказав:

— Відчепім українські відзнаки, підійдемо ближче і дамо сальви в них.

Зблизившись на сто кроків до Поляків, ми почали стріляти в них. Поляки мали лише револьвери, а тому кулі їх до нас не доходили. Стрілець Левінець кинув ґранату між них. Двох впало на землю так, що більше не повставали, а решта повтікали в ліс. Але скоро підійшли инші й почали стріляти зі своїх машинових крісів.

Левінець був дуже вдоволений, що хоч двох положено на смерть. Ми закінчили свою розвідку й вернулися до своєї частини. Скоро нас змінено й відіслано до Львова. Там приділено нас до скорострілів. Я та Левінець все були при однім скорострілі. Він ніколи не боявся наступати на Поляків і бився завзято з ними. Але в ночи під 7. січня 1919 р. робили ми відворотний наступ на Поляків. Між селом Емельна і Жорниська Левінця попала ворожа куля в чоло. Так загинув мій товариш, борець за Україну. Він лежить на кладовищу в селі Жорниська.

Спи товаришу, я тебе не забуваю. Болить моє серце за тобою, як коли тебе згадаю.

Фелікс Дрижак,
стрілець У. Г. А., тепер
в Кенмор, Огайо.

Михайло Зощенко.

НЕ В ТІМЯ БИТИЙ.

Листа жертв на будову літака мала успіх.

Один із урядовців, старий, вилатаний спец (специяліст), що двічі вже їздив „ковбасою" (бальоном), як доброволець ходив від виділу до виділу й агітував.

— Товариші, — говорив спец — наближаємося до нової доби... Кожна інституція матиме повітряним засобом комунікації в формі аероплянy... Томуж... підписуйтеся...

Урядовці підписувалися радо. Ніхто не запускався із спецом у дискусію. Тільки в бухгалтерійнім відділі спец натрапив на впертюха. Впертюх цей був бухгальтер Теркін.

Тетеркін усміхнувся іронічно та спитав спеца:

— На аероплян? Гм... Якийжеж це буде аероплян? Якжеж це так — ні з того ні з цього — маю на нього гроші викидати? Я, мій добродію, не в тімя битий.

— Позвольте — горячкувався спец — аероплян. Ну, звичайний, як тисяча інших, аероплян.

— Звичайний, — усміхнувся Тетеркін. — А може він, теє, буде нетрівкий? Може полетить один одинокий раз, вихор закрутить ним, і чорт узяв готівку. Як жеж тут так ні сіло ні пало викидати готівку?... Коли я жінці купував машину Зінґера, то я. пане добродію, кожде колісце обмацав... А тут як? Може в ньому пропелер не теє, не крутиться? Що?

— Позвольте, — верещав спец — державні фабрики будуть його будувати! Державні фабрики!... Державні!...

— Державні! — підсміхався Тетеркін. — Ну й що, що державні? Я хоч на „ковбасі" не їздив, але розуміюся на річах, пане добродію, я не в тімя битий. Буває, фабрика готівку забере тай шукай вітра в полі... Та не вививайте мені руками попід ніс. Заплачу. Грошей не жалую. Я лише для принципу кажу... А заплатити... Прошу. Можу навіть за Міхрютина заплатити, бо тепер він на відпустці... Прошу.

Тетеркін виняв гроші, відрахував по курсі золотого карбованця та двацять пять шагів за Міхрютина, підписався, знову перерахував гроші та дав спецові.

— Беріть... Одначе умовина, любий друже: сам до фабрики піду. Всеж чужим оком не надивишся.

Тетеркін довго ще бурмотів під носом, поки забрався до роботи. Одначе працювати не міг.

З того часу два місяці не міг працювати. Наче тінь ходив за спецом, чатував на нього по коридорах, цікавився, як ідуть складки, скільки хто дав і де робитимуть аероплян.

Коли вже зібрали гроші та замовили літак, бухгальтер Тетеркін, підсміхаючися понуро, пішов у фабрику.

— Як там, хлопці? — питав робітників. — Робота йде вперед?

— А ви чого бажаєте собі? — счудувався інжинір.

— Як то чого? — здумівся й собі Тетеркін. — Я вивалив готівку на аероплян, а він питає... Тут, мій любий, аероплян замовили для уряду. Мушу його оглянути.

Тетеркін довго лазив по фабриці, оглядав сирівець, попробував навіть його зубами та весь час кивав головою.

— Ви вже, хлопці, теє — говорив до робітників — будуйте так, щоби був сильний... Я не в тімя битий, знаю вас... Вмієте надути. Зробите, а потім щось не теє... пропелер не обертається... Бо, прошу вас, я заанґажований в цю справу матеріяльно.

Тетеркін іще раз відвідав фабричну галю, обіцяв ще прийти та вийшов.

Відтоді став щоденним гостем у фабриці. Часом впадав і двічі на день. Сварився, ганьбив. Присилував, щоби змінили матеріял і від часу до часу оглядав рисунки в кабінеті інжиніра.

— Прошу вас, пане — сказав раз інжинір, якому надприкрилася вже його власна вв...ивість — будь ласка, як би це сказати, не трівожитися... Зробимо, як ялося... Не заходьте без потреби... бо инакше мусимо зректися замовлення... Як делеґат, самі розумієте...

— Позвольте, — сказав Тетеркін — як то делеґат? Також винайшов! Я людина приватна. Я впакував гроші в аероплян...

—То так — скрикнув інжинір — то не делеґат! А скількиж, до чорта, впакували ви в цей бизнес?

— Скільки? А карбованець золотом, це сміття?

— Як то карбованець? — майже перелякався інжинір — карбованець?

Інжинір відчинив шуфляду та кинув Тетеркінові гроші.

— Беріть собі, бодай вас чорти, задавіться...

Тетеркін здвигнув плечима.

— Як собі хочете. Не хочете — то не треба. Не напихаюся. В иншій фабриці замовлю. Я не в тімя битий.

Тетеркін перерахував гроші, сховав до кишені тай вийшов. По хвилі вертає:

— А за Міхрютина?

— За Міхрютина? — зверещав інжинір. — За Міхрютина, стара шкапо?

Тетеркін переляканий зачинив двері та мерщій пустився втікати.

— Пропали грошенята — шептав із жалем. — Двацять пять шагів вимантив, драбуга... А інжиніром називається.

ПРОГИБІЦІЯ У ФІНЛЯНДІЇ.

Фінляндська республика або Суомі, як самі Фінляндці називають свою батьківщину, мусить безперестанно воювати. Не проти зовнішнього неприятеля, який загрожував би її границям, а проти власних горожан. І ця боротьба тягнеться вже літами — відколи у Фінляндії ухвалили закон про прогибіцію алькоголю та ввели сухий режім. У Фінляндії є контрабандисти, яких заняттям є лише перепачковування алькоголю. На своїх кораблях безперестанно кружлять довколла безчисленних островів і острівчиків, що є довкола фінляндського побережа. Коли приключиться, що стрінуться з державними кораблями, то ці новомодні пірати вміють дати собі раду в цьому лябіринті островів. І по шістьдесять днів скриваються у своїх криївках, де їх ніхто не міг би найти, а на богатьох лісистих збочах фінляндського архіпелягу уладжують цілі склади алькоголю, який при першій добрій нагоді відправляють у Фінляндію. І хоч є прогибіція, що дня відправляють у Фінляндію богато ріжних алькогольних напитків: „спірту", коняку та найдорожчих вин. Робота ця вельми поплатна, хоч нераз треба потопити й цілий дорогий товар, щоби лише не попастися в тюрму.

Подобає це на таке, начеб вернули часи, коли то фінляндські пірати у Даґе палили ватри, щоби так фальшивими знаками заманити кораблі. Тоді вони забирали кораблі, а залогу полонили або вбивали. А небезпечна така контрабандистична подорож, бо нераз серед мряки треба погасити всі світла та перекрастися серед морських скель, де на кождому кроці чигає смерть. Найде корабель на скелю, розібється наче скло й потоне. Або, коли митні урядовці впали на слід пачкарів і кулі вдаряють начі град, тоді пачкарям не остає нічого, лише затопити корабель, а самим у човнах рятуватися на першу-ліпшу скелю або станути до боротьби із скорострільними гарматами та мітрайлезами. Бо таким оружжам тепер влада у Фінляндії бореться з контрабандою.

Фінляндські контрабандисти поуладжували собі на ріжних небезпечних місцях безпечні криївки, де — коли мусять покинути корабель — найдуть харчі й оружжа. Відтам перевезуть їх рибалки або селяни кудись на безпечніще місце, коли атмосфера прочиститься. Бо рибалки і мужики, їх вірні союзники. Так то пачкарі алькоголю помало стають якимись народними героями, про яких колись може ще співатимуть і народні пісні. Бо Фінляндець любить богато пити. Закон про прогибіцію не змінив цього богато, хіба так, що алькогольні напитки сильно подорожіли. А в гостинницях не подають їх уже в фляшках і чарках чи чашах, лише у філіжанках, наче каву або чай.

Замітне є, як останніми роками богато жадають у гельсінгфорських льокалях чаю, кави, лімонади, й подібних напитків, а при цьому гість значучо кашляє. Поліція дуже строга, а пяниця, якого полісмен приловив на вулиці, мусить із місця йти у вязницю, без огляду на суспільне становище. Так то судова влада Гельсінгфорса має часто — майже що ночі — визначних гостей, які прогрішилися проти прогибіції. Пють богато в головнім місті Фінляндії, а також не мало в інших частях країни. Герметично зачинені сталеві посудини кидають у видовбані пні дерев і відправляють сплавами в середину краю, а відтам жінки під спідницями переносять богато їх для дальшого розповсюднювання. Люди впиваються досхочу, контрабандисти заробляють великі гроші, а держава терпить на цьому, бо тратить богато доходів і ще мусить удержувати специяльну митно - жандармську службу, яка коштує чимало.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ.

...ing the Family - It looks like Hen was trying to make a Bimp out of Pa